

घटक २ मधील वाढीव भाग
वित्तीय/आर्थिक समावेश : अर्थ आणि उपाय
(Financial Inclusion : Meaning and Measures)

समावेशन अर्थ:-

“समावेशन म्हणजे देशाच्या आर्थिक वृद्धीच्या फायद्यापासून वंचित राहिलेल्यांना विकासाच्या प्रक्रियेत सामावून घेण्यासाठी केले प्रयत्न म्हणजे समावेशन होय.”

अशा समावेशनाची प्रमुख तीन स्वरूपे करता येतील आर्थिक समावेशन, वित्तीय समावेशन, आणि सामाजिक समावेशन. आता आपण पाहणार आहोत वित्तीय समावेशन.

वित्तीय समावेशनाचा अर्थ:-

“वित्तीय समावेशन म्हणजे देशातील मोठ्या वंचित व अल्प उत्पन्न गटातील जनतेला कमी खर्चात बँकिंग सेवा उपलब्ध करून देणे होय.”

“आर्थिक समावेशन म्हणजे लोकांना आर्थिक क्षेत्रात सहभागी होण्यापासून आणि या सेवांचा वापर करून त्यांचे जीवन सुधारण्यासाठी प्रयत्न. त्याला सर्वसमावेशक वित्त असेही म्हणतात.”

बँकिंग सेवा ही एक प्रमुख सार्वजनिक वस्तू आहे त्यामुळे बँकिंग व पेमेंट सेवा देशातील सर्व जनतेला भेदभाव विना उपलब्ध करून देणे, हे सार्वजनिक धोरणाचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे.

रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया (RBI) ने १० जानेवारी २०२० रोजी आर्थिक समावेशन २०१९-२०२४ साठी राष्ट्रीय धोरण जाहीर केले. त्यात भारतातील वित्तीय समावेशन धोरणांची दृष्टी आणि उद्दिष्टे स्पष्ट केली आहेत. केंद्र सरकार आणि वित्तीय क्षेत्र नियामक (भारतीय सिव्क्युरिटीज आणि एक्सचेंज बोर्ड, भारतीय विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण आणि भारतीय पेन्शन फंड नियामक आणि विकास प्राधिकरण) यांच्या इनपुटसह आरबीआयने धोरण तयार केले होते. या अहवालात आर्थिक सेवांमध्ये प्रवेश सुनिश्चित करण्याची प्रक्रिया आणि असुरक्षित गट आणि कमी उत्पन्न गटांना परवडणाऱ्या किमतीत वेळेवर आणि पुरेशी कर्जे मिळण्याची प्रक्रिया म्हणून आर्थिक समावेशाचा संदर्भ देण्यात आला आहे. एकूण आर्थिक उत्पादन वाढवणे, गरिबी आणि उत्पन्न असमानता कमी करणे आणि लैंगिक समानता आणि महिला सशक्तीकरण यांना चालना देण्यासाठी आर्थिक समावेशाचा गुणाकार परिणाम होतो.

आर्थिक समावेशासाठी धोरणात्मक उद्दिष्टे:-

RBI ने आर्थिक समावेशासाठी राष्ट्रीय धोरणाची सहा धोरणात्मक उद्दिष्टे तयार केली आहेत:

- (i) वित्तीय सेवांमध्ये सार्वत्रिक प्रवेश करणे.
- (ii) वित्तीय सेवांचा मूलभूत गुलदस्ता प्रदान करणे,

- (iii) उपजीविका आणि कौशल्य विकासासाठी प्रवेश,
- (iv) आर्थिक साक्षरता आणि शिक्षण,
- (v) ग्राहक संरक्षण आणि तक्रार निवारण आणि
- (vi) प्रभावी समन्वय. हा दृष्टीकोन साध्य करण्यासाठी, त्याने काही टप्पे ओळखले जसे की: (अ) मार्च २०२० पर्यंत प्रत्येक गावात (किंवा डोंगराळ भागातील ५०० कुटुंबांच्या वस्तीत) बँकिंग प्रवेश प्रदान करणे, (ब) पायाभूत सुविधा निर्माण करण्यासाठी डिजिटल वित्तीय सेवा मजबूत करणे मार्च २०२२ पर्यंत कॅश लेस सोसायटीकडे वाटचाल करणे आणि (c) प्रत्येक प्रौढ व्यक्तीला मार्च २०२४ पर्यंत मोबाइल डिव्हाइसद्वारे आर्थिक सेवा प्रदात्याकडे प्रवेश मिळेल याची खात्री करणे.

आर्थिक समावेशाचे मोजमाप:-

RBI ने शिफारस केली आहे की आर्थिक समावेशाचे मोजमाप तीन प्रमुख संकेतकांमध्ये मापदंडांच्या सहाय्याने केले जावे. यामध्ये खालील बाबींचा समावेश आहे

- (i) विशिष्ट लोकसंख्येसाठी बँकेच्या शाखा किंवा ATM सारख्या प्रवेशाचे मोजमाप करणे,
- (ii) बचत खाते, विमा किंवा पेन्शन पॉलिसी असलेल्या प्रौढांची टक्केवारी यासारख्या वापराचे मोजमाप करणे आणि
- (iii) मोजमाप सेवांची गुणवत्ता, जसे की तक्रार निवारण (प्राप्त झालेल्या आणि संबोधित केलेल्या तक्रारींच्या संख्येद्वारे). याशिवाय, आर्थिक समावेशात सध्याच्या अडथळांचे मूल्यांकन करण्यासाठी सर्वेक्षण आयोजित करण्याची शिफारस केली आहे (जसे की डिजिटल सेवा वापरताना येणाऱ्या समस्या, ग्राहक हक्कांचे ज्ञान आणि सेवा प्रदात्याची वृत्ती).

वित्तीय समावेशनासाठी उपाययोजना:-

वित्तीय समावेशनासाठी रिझर्व बँक आणि सरकारने काही उपाययोजना केलेल्या आहेत त्या पुढील प्रमाणे-

१. बँकांचे राष्ट्रीयीकरण करणे, शाखा विस्तार करणे, सहकारी संस्था व प्रादेशिक ग्रामीण बँकांची स्थापना करणे, अग्रक्रम क्षेत्र कर्ज पुरवठा अग्रणी बँक योजना, स्वयः सहाय्यता गटांना किंवा बचत गटांना बँकांशी जोडणे करणे इत्यादी काम सरकारने आणि रिझर्व बँकेने केले आहे.
२. २००५-०६ मध्ये रिझर्व बँकेने व्यापारी बँकांना ग्राहकांना (No Frills Account) खात्याची सुविधा देण्यास सांगितले आहे.

३. २००६ मध्ये रिझर्व बँकेने बँकिंगच्या सेवांची पोहोच वाढवण्याच्या दृष्टीने व्यापारी बँकांना बिजनेस फॅसिलिटर आणि बिझनेस करस्पॉन्डंट मॉडेल चा वापर करण्याची संमती दिली आहे. यामुळे ग्राहकांना घरपोच बँकिंग सेवा व सुविधा मिळतील.
४. २०११ च्या जनगणनेनुसार देशातील २४.६७ कोटी कुटुंबांपैकी १४.४८ कोटी कुटुंबांना बँकिंगच्या सेवा उपलब्ध होत्या. ग्रामीण कुटुंबांपैकी ५४.४६ टक्के तर शहरी कुटुंबांपैकी सुरक्षितपणे ६८.६८ टक्के कुटुंबाला बँकिंगच्या सेवा उपलब्ध करून दिल्या होत्या म्हणजेच ग्रामीण भागामध्ये बँकिंग सेवा व पुरवठा वाढवण्यावर भर देण्यात आला आहे.
५. मार्च २०१४ मध्ये ३८.२% बँक शाखा आणि १४.५८% एटीएम मशीन्स ग्रामीण भागामध्ये कार्यरत होती.

वरील सर्व घटक आपण सविस्तरपणे पाहणार आहोत

१. ग्रामीण भागामध्ये बँकांच्या मोठ्या प्रमाणे शाखा विस्तार केला आहे:-

रिझर्व बँकेने व्यापारी बँकांच्या ग्रामीण शाखा विस्तारावर सुरुवातीपासून भर दिला आहे ग्रामीण शाखा या वित्तीय समायोजनाचा महत्वाचा मार्ग आहे म्हणून ग्रामीण जनतेला स्थानिक ठिकाणी बँकिंग सेवांचा लाभ घेता येऊ शकतो. डिसेंबर २०१३ अखेर सर्व व्यापारी बँकांच्या एकूण शाखांपैकी ३७.९ टक्के शाखा ग्रामीण भागात कार्यरत होत्या सध्या नवीन कोणत्याही बँकेला बँकिंग सेवा सुरू करत असताना ग्रामीण भागामध्ये सुरू करणे ही पहिली अट रिझर्व बँकेने सध्या घातलेली आहे, त्यामुळे आज ग्रामीण भागामध्ये मोठ्या प्रमाणात बँकांचा विस्तार झालेली दिसून येतो.

२. No Frails Account:-

हे असे खाते असते ज्यामध्ये शून्य किंवा अत्यल्प बॅलन्स असला तरी चालतो तसेच असे खाते वापरण्याची शुल्क अत्यल्प असते रिझर्व बँकेने सर्व व्यापारी बँकांचे सुविधा उपलब्ध करून देण्यास व त्याच प्रसिद्ध देण्याचे निर्देश दिले आहे यामुळे आज भारतामध्ये प्रत्येक व्यापारी बँकेमध्ये झिरो बॅलन्स अकाउंट ओपन करण्यास सुरुवात झाले आहे आज बहुतअंश ग्रामीण भागातील जनता बँकिंग सेवेसी जोडलेले आहेत.

३. एस एच जी बँक लिंकेज प्रोग्रॅम (SHG Bank link-age Programme):-

हा नाबार्डचा सूक्ष्म वित्त पुरवठ्याचा जगातील सर्वात मोठा उपक्रम आहे ज्याद्वारे बचत गटाचे खाते व्यापारी बँका सहकारी बँका किंवा प्रादेशिक ग्रामीण बँक यामध्ये काढून त्यांना अल्प दराने छोटी छोटी कर्ज दिली जातात आज ग्रामीण भागामध्ये बचत गटाचे स्वरूप मोठ्या प्रमाणात प्रगत झाले आहे तेव्हा अनेक ग्रामीण भागातील महिलांना रोजगारक्षम बनवण्याचे काम आज या बँकिंग लिंकेज प्रोग्रॅममुळे दिसून येत आहे, सरकारचे व रिझर्व बँकेचे हे उल्लेखनीय कार्य आज ग्रामीण भागामध्ये दिसून येते.

४. किसान क्रेडिट कार्ड्स:-

रिझर्व बँकेच्या निर्देशांका नुसार सर्वसामान्य शेतकऱ्यांना व लहान शेतकऱ्यांना शेतीचा विकास करण्यासाठी वित्तपुरवठा करण्यासाठी ही योजना प्रत्येक व्यापारी बँकेला उपलब्ध करून देण्यास सांगितले आहे. त्या मार्गाने छोटी शेतकरी अल्पभूधारक शेतकरी आज मोठ्या प्रमाणात आज प्रगती करत आहेत. भारतात नाबार्ड बँकेने १९९८ मध्ये किसान क्रेडिट कार्ड योजना सुरू केली आहे.

५. बँक मित्र योजना:-

बँक साथी किंवा बिझनेस करस्पॉन्डंट योजना भारतात असंख्य ग्रामीण तसेच शहरी गरीब लोकांची बँकेत खाते नसल्याने त्यांना कोणत्याही बँक विषयक सेवेचा लाभ मिळत नाही परिणामी खाते काढण्यासाठी योग्य कागदपत्रे साधर न करता येणे हि त्यामागची प्रमुख अडचण आहे, यावर मात करण्यासाठी तुम्हाला जर बँकेने त्यांना २००६ मध्ये व्यापारी बँकांना ही योजना सुरू करण्याची संमती दिली. व्यापारी बँकांनी नेमलेल्या बिजनेस करस्पॉन्डन्स वंचित वर्गातील तसे दुर्गम भागातील व्यक्तीपर्यंत पोहोचून त्यांची नवीन खाते काढणे, खात्यावरील पैसे काढणे किंवा एका खात्यातून दुसऱ्या खात्यात पैसे हस्तांतरित करणे इत्यादी सेवा बँक मित्र देतात. यासाठी घरबसल्या बँक मित्र पॉईंट ऑफ ट्रांजेक्शन मशीनचा वापर करतात जे एक हॅन्ड हेल्ड मशीन असते. सध्या बिझनेस करस्पॉन्डंटला बँक मित्र असेही संबोधले जाते. सध्या बँक मित्र योजनेमुळे ग्राहकाला घरबसल्या बँकिंग सेवा मिळाल्यामुळे आज ग्राहकांमध्ये समाधान दिसून येत आहे यासाठी सरकार व रिझर्व बँक अहोरात्र प्रयत्न करित आहे. सध्या ग्राहक प्रत्यक्ष बँकेमध्ये न जाता ग्राहक बँक मित्र या घटकाचा वापर जास्त करत आहे हे दिसून येते.

६. स्वाभिमान:-

२०११ मध्ये २००० पेक्षा जास्त अधिक लोकसंख्या असलेल्या देशातील ७४००० गावांना बँक सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी स्वाभिमान योजना सुरू केली आहे यामध्ये स्टेट बँक ऑफ इंडिया, नाबार्ड बँक आणि इतर व्यापारी बँकांना प्रमुख उद्दिष्ट दिले होते यातून ही उद्दिष्ट आज साध्य झालेली दिसून येतात.

७. पंतप्रधान जनधन योजना:-

ग्रामीण भागातील लोक अजूनही बँकिंग सेवेची जोडलेले नाही म्हणून पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी १५ ऑगस्ट २०१४ रोजी या योजनेचा शुभारंभ केला याचे प्रमुख उद्दिष्ट राष्ट्रीय वित्तीय समावेशन अभियान असे आहे यातून या योजनेअंतर्गत दुर्बल घटक अल्प उत्पन्न गटातील व्यक्तींना मूलभूत बचत खाते काढता येते तसेच हे खाते काढताना कोणतेही किंमत किंवा मूल्य आकारले जात नाही झिरो बॅलन्स अकाउंट म्हणून याचा आधार घेतला जातो आज याचा परिणाम आज छोटे मोठे सर्व सामान्य माणूस आज या खात्याचा लाभ घेत आहे आणि परिणामी आज बँकिंग सेवेचा लाभ घेत आहे यातून त्यांची प्रगती झालेली दिसून येते.

प्रधानमंत्री जन धन योजना (PMJDY), ज्या अंतर्गत ८९,२५७ कोटी रुपयांच्या ठेवींसह ३४ कोटी खाती उघडण्यात आली आहेत (जानेवारी २०१९ पर्यंत),

८. सामाजिक सुरक्षा योजना:-

या योजनेचा शुभारंभ सुरुवात नरेंद्र मोदी यांनी ९ मे २०१५ रोजी केला यातून सर्वसामान्य जनतेला व देशातील संपूर्ण जनतेला एक आरोग्याच्या विषयी जनजागृती व्हावी तसेच त्यांना निवृत्तीनंतर किंवा उतरत्या वयामध्ये एक आधार मिळावा यासाठी प्रधानमंत्री सुरक्षा विमा योजना, प्रधानमंत्री जीवन ज्योती विमा योजना, अटल पेन्शन योजना अशा इत्यादी महत्त्वपूर्ण योजना सुरू केलेले आहेत. यातून या सर्व घटकाचे लाभ हा बँकिंग क्षेत्राशी निगडित असल्यामुळे त्यांची वित्तीय समावेशन करण्यामध्ये सरकारने आणि रिझर्व बँकेने उल्लेखनीय कार्य केलेले आहे.

९. प्रधानमंत्री सुरक्षा विमा योजना यासारख्या योजना अपघाती मृत्यू किंवा अपंगत्व कवच आणि अटल पेन्शन योजना सदस्यत्व घेणाऱ्या बँक खातेदारांना पेन्शन कवच प्रदान करणे.

१०. रिझर्व्ह बँकेने विभेदित बँकिंग परवाने (स्मॉल फायनान्स बँका आणि पेमेंट बँका) जारी करून स्वीकारलेल्या वित्तीय समावेशाचे बँक-नेतृत्व मॉडेल आणि सप्टेंबर २०१८ मध्ये इंडियन पोस्ट पेमेंट्स बँक सुरू केल्याने शेवटच्या टप्प्यातील अंतर कमी करण्यात मदत झाली आहे. कनेक्टिव्हिटी तथापि, काही महत्त्वपूर्ण अंतर आर्थिक समावेशासाठी अडथळे राहतात, जसे की: (i) अपुरी पायाभूत सुविधा (ग्रामीण भागातील काही भाग, हिमालय आणि उत्तर-पूर्व प्रदेशातील दूरवरच्या भागात), (ii) ग्रामीण भागातील दुर्गम भागात टेलि आणि इंटरनेट कनेक्टिव्हिटी, (iii) सामाजिक-सांस्कृतिक अडथळे, आणि (iv) पेमेंट उत्पादनाच्या जागेत बाजारातील खेळाडूंचा अभाव.

११. वित्तीय सेवांमध्ये सार्वत्रिक प्रवेश प्रदान करण्यासाठी, RBI ने नमूद केले की PMJDY सारख्या योजनांनी आर्थिक समावेशन सक्षम करण्यासाठी आवश्यक बँकिंग पायाभूत सुविधा निर्माण केल्या आहेत,

RBI ने निरीक्षण केले की, २०१८ च्या मध्यापर्यंत, चीन, ब्राझील आणि इंडोनेशियासह ३५ हून अधिक देशांकडे राष्ट्रीय आर्थिक समावेशन धोरण आहे. या राष्ट्रांमध्ये काही सामान्य थीम समाविष्ट आहेत: (i) लक्ष्य-आधारित दृष्टीकोन (विशिष्ट क्षेत्रांना लक्ष्य करून), (ii) पेमेंट यंत्रणेची आवश्यक पायाभूत सुविधा मजबूत करणे, (iii) मजबूत नियामक फ्रेमवर्क, (iv) शेवटच्या मैलाच्या वितरणावर लक्ष केंद्रित करणे आणि आर्थिक साक्षरता, (v) नवकल्पना आणि तंत्रज्ञानाचा वापर आणि (vi) आर्थिक समावेशामध्ये केलेल्या प्रगतीचे नियतकालिक निरीक्षण आणि मूल्यमापन.

आर्थिक समावेशाचे महत्त्व:-

१. आर्थिक समावेशामुळे गरिबी आणि असमानता कमी होते. आर्थिक समावेशन उपेक्षित आणि कमी उत्पन्न असलेल्या व्यक्तींना बचत, क्रेडिट आणि विमा यासारख्या औपचारिक वित्तीय सेवांमध्ये प्रवेश करण्याची संधी प्रदान करते. त्यांना त्यांचे वित्त व्यवस्थापित करण्यासाठी आणि उत्पन्न-उत्पादक क्रियाकलापांमध्ये गुंतवणूक करण्यासाठी साधनांसह सक्षम करून, आर्थिक समावेशन लोकांना गरिबीतून बाहेर काढण्यात आणि आर्थिक असमानता कमी करण्यात मदत करू शकते.

२. आर्थिक समावेशामुळे आर्थिक विकासाला चालना मिळते- एक सामान्य युक्तिवाद असा आहे की जेव्हा अधिक लोकांना आर्थिक सेवांमध्ये प्रवेश असतो तेव्हा ते अर्थव्यवस्थेत सक्रियपणे सहभागी होऊ शकतात. वाढलेल्या आर्थिक समावेशामुळे बचत, गुंतवणूक आणि उद्योजकता उच्च पातळीवर जाते, ज्यामुळे स्थानिक समुदाय आणि राष्ट्रीय अर्थव्यवस्था या दोन्हीमध्ये आर्थिक वाढ आणि स्थिरता वाढते.
३. आर्थिक समावेश लहान व्यवसायांना प्रोत्साहन देते-लहान व्यवसायांना पारंपारिक बँकिंग स्रोतांकडून क्रेडिट मिळवण्यात अनेकदा आव्हानांचा सामना करावा लागतो. नवनवीन कर्ज मॉडेल्स आणि ऑनलाइन प्लॅटफॉर्मद्वारे आर्थिक समावेश उद्योजकांना त्यांचा व्यवसाय वाढवण्यासाठी अत्यंत आवश्यक निधी प्रदान करू शकतात.
४. आर्थिक समावेश अन्यथा उपेक्षित लोकसंख्येला सक्षम करते- उदाहरणार्थ, महिलांना लक्ष्य केलेले आर्थिक समावेश उपक्रम लैंगिक समानता आणि महिलांच्या आर्थिक सक्षमीकरणाला प्रोत्साहन देऊ शकतात. आर्थिक सेवांमध्ये प्रवेश प्रदान करून, महिला त्यांच्या वित्तावर अधिक नियंत्रण मिळवतात, ज्यामुळे सुधारित शैक्षणिक संधी, चांगले आरोग्य परिणाम आणि घरांमध्ये निर्णय घेण्याची क्षमता वाढू शकते.
५. आर्थिक समावेश नवनिर्मितीला प्रोत्साहन देते. आर्थिक समावेश आर्थिक क्षेत्रात नावीन्य आणते, ज्यामुळे नवीन तंत्रज्ञान आणि फिनटेक सोल्यूशन्स विकसित होतात जे सेवा नसलेल्या लोकांच्या गरजा पूर्ण करतात. या नवकल्पनांमुळे व्यापक आर्थिक परिसंस्थेला फायदा होऊ शकतो आणि वित्तीय सेवांमध्ये प्रगती होऊ शकते.
६. आर्थिक समावेश डिजिटल समावेशनाला चालना देऊ शकते- तंत्रज्ञान आर्थिक समावेशामध्ये महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावत असल्याने, डिजिटल वित्तीय सेवांच्या प्रवेशास प्रोत्साहन देणे देखील डिजिटल समावेशामध्ये योगदान देते, ज्यामुळे अधिक लोक डिजिटल अर्थव्यवस्थेमध्ये सहभागी होऊ शकतात.

घटक ४ मधील वाढीव भाग
सिबिल रिपोर्ट
(CIBIL Report)

CIBIL Report

प्रास्ताविक:-

CIBIL चे पूर्ण रूप क्रेडिट इन्फॉर्मेशन ब्युरो (इंडिया) लिमिटेड आहे. CIBIL ची स्थापना ऑगस्ट २००० मध्ये झाली आणि ती भारतातील पहिली क्रेडिट माहिती फर्म आहे.

CIBIL स्कोर म्हणजे काय?:-

“सिबिल स्कोअर म्हणजे तुम्ही गृहकर्ज, वैयक्तिक कर्ज किंवा तुमची क्रेडिट कार्डे यांसारखी तुमची वित्तव्यवस्था भूतकाळात किती चांगल्या प्रकारे व्यवस्थापित केली आहे. चांगला क्रेडिट इतिहास राखून तुम्ही तुमचा CIBIL स्कोर सुधारू शकता. CIBIL स्कोर, ज्याला क्रेडिट स्कोअर असेही म्हणतात.”

सिबिल स्कोअर हा कर्जदाराच्या क्रेडिट इतिहासाचा तीन-अंकी अंकीय सारांश आहे. कोणतीही वित्तसंस्था किंवा बँका किंवा NBFC इतर वित्तीय संस्था तुमच्या क्रेडिट स्कोर किती आहे यावर तुम्हाला कर्ज देतात जर तुमचा सिबिल स्कोर चांगला असेल तर तुम्हाला अधिक कर्ज दिले ते व कमी असेल तर कर्ज कमी दिले जाते किंवा शक्यत दिले जात नाही यासाठी आपण CIBIL स्कोअरबद्दल अधिक पाहूया.

CIBIL स्कोर म्हणजे काय आहे ?

सिबिल स्कोअर ही तीन अंकांची संख्या असते जी तुमचा अहवाल दर्शवते. हा तुमच्या आर्थिक क्रेडिट इतिहासाचा ३०० ते ९०० पर्यंतचा एक संख्यात्मक सारांश आहे. ९०० च्या जवळ किंवा जवळपास स्कोअर उत्कृष्ट मानला जातो, तर ७५० वरील स्कोअर चांगला असतो. दुसरीकडे, ३०० च्या जवळ किंवा जवळपास स्कोअर भयानक आहे, आणि तो एक अपात्र स्कोअर म्हणून गणला जातो आणि क्रेडिट्स मिळण्याची शक्यता कमी आहे. अशा प्रकारे, तुमचा CIBIL स्कोर वारंवार तपासणे आवश्यक आहे. तुमची पूर्वीची कर्जे, परतफेडीचा इतिहास, उत्पन्न आणि आर्थिक स्थिती तुमचा CIBIL स्कोअर ठरवते. कर्ज किंवा क्रेडिट कार्ड अर्ज मंजूर करताना सावकार CIBIL स्कोअर ७५० किंवा त्याहून अधिक सुचवतात.सोप्या शब्दात, CIBIL स्कोअर तुमची क्रेडिट क्षमता दर्शवते. तुमचा CIBIL स्कोअर तपासण्याचा एक मोठा फायदा हा आहे की तुम्हाला तुमच्या स्कोअरमधील बदल आणि अहवाल, चुका सुधारणे आणि चुकीची माहिती दुरुस्त करण्यासाठी संबंधित कृती करणे माहिती समजते जेणेकरून आपल्या सिबिल स्कोर वर कोणताही वाईट परिणाम होणार नाही हे आपणास पाहता येते.

चांगले CIBIL स्कोअर म्हणजे काय आहे ?

९०० चा CIBIL स्कोअर उत्कृष्ट आहे असे समजले जाते. कर्जदार कर्ज आणि क्रेडिट्स देण्यासाठी चांगले CIBIL स्कोअर मानतात. तुमचा स्कोअर ७५० पेक्षा जास्त असल्यास तुम्ही कर्ज किंवा क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज करू शकता. CIBIL स्कोअर आणि त्यांचे अर्थ खालीलप्रमाणे आहेत:

१. तुम्ही क्रेडिट कार्ड वापरले नाही किंवा कर्ज घेतले नाही असा कोणताही इतिहास संकेत देत नाही.
२. ३५०-५४९ स्कोअर सूचित करतात की तुम्ही अनेकदा क्रेडिट कार्ड बिल किंवा कर्ज EMI भरण्यात अपयशी ठरता.
३. ५५०-६४९ योग्य CIBIL स्कोअर दर्शविते आणि याचा अर्थ असा आहे की तुम्ही मुदत पूर्ण करून तुमचा स्कोअर वाढवण्याचा प्रयत्न करत आहात.
४. ६४९-७४९ चा अर्थ चांगला CIBIL स्कोअर आहे आणि म्हणजे तुमची देय रक्कम वेळेवर भरणे.
५. ७५०-९०० उत्कृष्ट स्कोअर निश्चित करणे म्हणजे नेहमी तुमची थकबाकी वेळेवर भरणे आणि मुदती चुकवणे.

चांगले CIBIL अहवाल म्हणजे काय आहे ?

CIBIL अहवाल हा एक दस्तऐवज आहे जो एका विशिष्ट कार्यकाळातील असंख्य कर्जदारांच्या तुमच्या क्रेडिट इतिहासाबद्दल तपशीलवार माहिती प्रदान करतो. हा एक संपूर्ण अहवाल आहे जो तुमच्या कर्ज घेण्याच्या इतिहासाशी संबंधित माहिती आणि परतफेड क्षमतेची माहिती देतो. यात खालील तपशीलांचा समावेश आहे आणि तुम्ही अहवाल विनामूल्य डाउनलोड करू शकता:

१. तुमची वैयक्तिक माहिती, जसे की नाव, जन्मतारीख, राहण्याचा पत्ता आणि लिंग
२. रोजगार माहिती आणि कमाई
३. कर्ज किंवा क्रेडिट कार्ड अर्जांच्या पावत्यांवर केलेल्या कठोर क्रेडिट चौकशी सावकारांची संख्या
४. पूर्वीचे आणि वर्तमान कर्ज, पेमेंट रेकॉर्ड्ससह
५. कर्ज चुकते माहिती. ६. ठरलेल्या कर्जाची माहिती
७. एकूण क्रेडिट मर्यादा आणि मासिक खर्च केलेली रक्कम
८. क्रेडिट कार्ड बिल पेमेंटवर डीफॉल्ट
९. CIBIL स्कोअर

CIBIL अहवाल वित्तीय संस्था आणि सावकारांना तुमच्या पूर्वीच्या आणि विद्यमान क्रेडिट वर्तनावर अवलंबून तुमच्या क्रेडिट क्षमतेबद्दल तपशीलवार माहिती देतो. अहवालावर अवलंबून, वित्तीय संस्था आणि

सावकार चांगला निर्णय घेऊ शकतात. हे तुम्हाला तुमच्या क्रेडिट सवयींचे मूल्यांकन करण्यास आणि आवश्यक असल्यास योग्य कारवाई करण्यास अनुमती देते. योग्य आर्थिक आरोग्यासाठी जागरूकता ही एक महत्वाची पायरी आहे. जेव्हा कर्ज आणि क्रेडिट कार्डांची संख्या संकलित होते, तेव्हा सर्वात शिस्तबद्ध लोक त्यांच्या आर्थिक स्थितीवरील नियंत्रण गमावू शकतात. तुम्ही ते हलके घेऊ शकत नाही कारण वित्तीय संस्था तुमच्या सर्व आर्थिक सवयी नोंदवत नाहीत. म्हणून, CIBIL अहवाल सशक्त आहे कारण तो क्रेडिट कसे कार्य करते आणि तुम्हाला पुढे ठेवते हे समजून घेण्यास मदत करते.

CIBIL स्कोर चांगला राखण्याची कारणे:-

चांगला CIBIL स्कोर ठेवण्याची कारणे खालीलप्रमाणे आहेत:

१. तुमचे कर्ज किंवा क्रेडिट कार्ड अर्ज मंजूर करणार्या वित्तीय संस्था आणि सावकारांची उच्च क्षमता समजते.
२. वित्तीय संस्था आणि NBFC कडून कमी व्याजदर मिळण्याची शक्यता.
३. डिफॉल्टमध्ये बदलण्याची शक्यता कमी
४. पूर्व-मंजूर कर्जांमध्ये प्रवेश
५. प्रक्रिया शुल्क आणि इतर शुल्कांवर सूट मिळते.

CIBIL स्कोअरवर परिणाम करणारे पैलू:-

CIBIL स्कोअरची गणना अनेक पैलूंवर अवलंबून असते, प्रत्येक पैलूचे दर्जा वेगवेगळ्या असतात असते. सिबिल स्कोअरवर परिणाम करणारे घटक खालीलप्रमाणे आहेत:

१. पेमेंटचा इतिहास

तुमची मासिक क्रेडिट कार्ड बिले आणि कर्ज EMI वेळेवर भरणे चांगले CIBIL स्कोअर राखण्यासाठी सर्वोत्तम असेल. तुम्ही क्रेडिट कार्ड बिले आणि कर्ज EMI भरण्यास उशीर केल्यास, ते सावकाराला दर्शवेल की तुम्ही अंतिम मुदत पूर्ण करण्यासाठी आणि चांगले क्रेडिट आरोग्य राखण्यासाठी संघर्ष करत आहात. क्रेडिट कार्डची बिले आणि कर्जाचा ईएमआय वेळेवर भरून अशा परिस्थितीत पडू नये यासाठी चांगले क्रेडिट आरोग्य राखण्याचा सल्ला दिला जातो.

२. क्रेडिट युटिलायझेशन रेशो (CUR)

CUR ही रक्कम आहे जी तुम्ही बँकेच्या एकूण क्रेडिट रकमेतून वापरू शकता आणि तुमच्या संपूर्ण क्रेडिटच्या ३०% पेक्षा कमी खर्च करणे उचित आहे. सुचविलेल्या मर्यादपेक्षा जास्त खर्च केल्याने तुमच्या CIBIL स्कोअरवर विपरित परिणाम होईल कारण तुमच्या क्रेडिट कार्डवर जास्त खर्च केल्याने तुमची त्यावर जास्त अवलंबित्व दिसून येते.

३. क्रेडिट आणि कार्यकाळाचा प्रकार-

सुरक्षित आणि असुरक्षित कर्जाची योग्य शिल्लक CIBIL स्कोअर सुधारण्यास मदत करते. सुरक्षित कर्जे तुम्हाला तुमच्या पसंतीच्या कर्जाच्या रकमेच्या बदल्यात संपार्श्विक प्रदान करू देतात, तर असुरक्षित कर्जांमध्ये, तुम्ही आश्वासन देत नाही. दोन्ही कर्जांचे निरोगी मिश्रण अनेक खाती आणि क्रेडिट प्रकार हाताळण्याचा तुमचा अनुभव स्पष्ट करते आणि शून्य डिफॉल्टसह दीर्घ क्रेडिट इतिहास अतिरिक्त बोनससाठी उत्कृष्ट आहे.

४. गहाळ मुदत-

तुमची परतफेड शिस्त तुमची क्रेडिट क्षमता आणि परतफेड करण्याच्या सवयी दर्शवते आणि तुमची क्रेडिट योग्यता ठरवते. प्रत्येक क्रेडिट प्रकारात ईएमआय आणि नियमित क्रेडिट कार्ड बिले यासारख्या गोष्टींसह एक अंतिम मुदत असते. एक किंवा दोनदा मुदत पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाल्यास तुमच्या CIBIL स्कोअरवर परिणाम होऊ शकतो. मुदती पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाल्यास, ते प्रत्येक बिलिंग चक्रानंतर तयार केलेल्या तुमच्या CIBIL अहवालात दिसून येईल आणि नमुना म्हणून दिसेल. तुमच्या CIBIL स्कोअरसाठी हे भयंकर असेल आणि अशा विध्वंसातून सावरणे कठीण आहे. त्यामुळे परतफेडीची चांगली सवय लावणे आवश्यक आहे.

५. असंख्य क्रेडिट कार्ड अर्ज-

तुम्ही एकाच वेळी असंख्य क्रेडिट कार्ड आणि कर्जांसाठी अर्ज केल्यास तुमच्या CIBIL स्कोअरवर विपरीत परिणाम होण्याची शक्यता जास्त आहे कारण सावकार तुमच्या अर्जांमध्ये निराशा पाहू शकतात. जेव्हा तुम्ही क्रेडिट कार्ड किंवा कर्जांसाठी अर्ज करता तेव्हा सावकार कठोर चौकशी करतात, तुमच्या स्कोअरवर दंड आकारतात. तुमचा CIBIL स्कोअर विनामूल्य तपासा आणि तुम्हाला तुमच्या स्कोअरबद्दल खात्री झाल्यानंतर कर्ज आणि क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज करा. मागील कर्जाची परतफेड करण्यासाठी क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज पाठविण्यापासून परावृत्त करणे चांगले होईल. तुम्ही मागील क्रेडिट कार्डची परतफेड करण्यासाठी एकाधिक क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज पाठविल्यास, तुम्ही कर्जांच्या चक्रात पडू शकता आणि तुमचा CIBIL स्कोअर खराब करू शकता.

६. क्रेडिट मर्यादा वाढवणे-

तुमची क्रेडिट मर्यादा वाढवण्यासाठी वारंवार आवाहन केल्याने तुमच्या क्रेडिट क्षमतेबद्दल शंका निर्माण होऊ शकते. हे अधोरेखित करू शकते की कर्जाची तुमची लालसा तुमच्या परतफेडीच्या क्षमतेला मागे टाकू शकते. अशा प्रकारे, विद्यमान क्रेडिट मर्यादेत राहणे, वेळेवर थकबाकी भरणे आणि मुदत पूर्ण करणे चांगले आहे. वेळ आल्यावर, सावकार त्यांच्या मूल्यांकनावर अवलंबून, स्वेच्छेने तुमची क्रेडिट मर्यादा वाढवतील.

७. क्रेडिट चौकशी-

क्रेडिट चौकशीचा तुमच्या CIBIL स्कोअरवर लक्षणीय परिणाम होतो, म्हणजे तुमचा क्रेडिट इतिहास तपासणे. दोन प्रकारच्या क्रेडिट चौकशी आहेत- हार्ड आणि सॉफ्ट. तुम्ही सॉफ्ट क्रेडिट चेक स्वतः करू शकता. दुसरीकडे, कर्ज देणारा तुमचा CIBIL स्कोअर तपासतो आणि तुमचा क्रेडिट इतिहास प्रमाणीकृत करण्यासाठी अहवाल देतो तेव्हा कठोर क्रेडिट चौकशी होते. अनेक क्रेडिट चौकशी आणि विनंत्या केल्याने तुमचा CIBIL स्कोअर कमी होतो. तुमच्या असंख्य क्रेडिट चौकशी टाळण्याचा सल्ला दिला जातो.

CIBIL चांगला स्कोर असण्याचे फायदे:-

अनेक पैलूंचे पूर्ण मूल्यमापन केल्यानंतर सावकार तुम्हाला कर्ज किंवा क्रेडिट कार्ड देतात. पैलूंमध्ये तुमची रोजगार स्थिती, सावकाराशी संबंध, वय, क्रेडिट किंवा परतफेडीचा इतिहास इत्यादींचा समावेश होतो. अशा प्रकारे, CIBIL स्कोअर आणि अहवाल हा एक महत्त्वाचा घटक आहे. तुमच्या स्कोअरवर अवलंबून, सावकार देय रक्कम भरण्यासाठी तुमच्या आर्थिक आणि क्रेडिट आरोग्याचे विश्लेषण करतात. त्यामुळे, उच्च CIBIL स्कोअरमुळे मान्यता मिळण्यास मदत होते आणि तुमच्यासाठी उपलब्ध कर्ज गुणवत्तेवर परिणाम होतो. उच्च CIBIL स्कोअर तुम्हाला योग्य क्रेडिट कार्ड आणि कर्ज सौद्यांसाठी पात्र बनवतात

चांगला CIBIL स्कोर असण्याचे फायदे खालीलप्रमाणे आहेत:-

१. कमी दरात कर्ज मिळण्याची शक्यता वाढवते- कर्जदार तुम्हाला चांगल्या क्रेडिट मर्यादेसह चांगली रक्कम देण्यास सोयीस्कर असतील.
२. ऑफरवर चांगल्या क्रेडिट कार्ड्समध्ये प्रवेश प्रदान करते- काही प्रीमियम क्रेडिट कार्ड्स डील आणि ऑफरसह उत्तम फायदे देतात. अनेक क्रेडिट कार्डांना उत्कृष्ट CIBIL स्कोअर आवश्यक असतात.
३. कमी-व्याजदर- काहींना वाटेल की तुम्हाला जाहिरात केलेल्या व्याजदरांवर कर्ज का मिळत नाही. उत्पन्न, परतफेड करण्याची क्षमता इत्यादी इतर पैलूंव्यतिरिक्त, हे सरासरी किंवा उप-समान CIBIL स्कोअरमुळे असू शकते. तुमचा पेमेंट इतिहास सकारात्मक असल्यास आणि तुमचा CIBIL स्कोर जास्त असल्यास, तुम्हाला कमी व्याजदरात कर्ज मिळू शकते.
४. चांगला इतिहास तयार करा आणि टिकवून ठेवा- कर्जाची योजना करताना तुमच्या CIBIL स्कोअरवर चांगले क्रेडिट आरोग्य तितकेच परिणाम करते. तुम्ही कर्ज कसे वापरता, कर्ज घेतलेल्या रकमेचे तुम्ही काय करता आणि तुम्ही ते कसे फेडता याचा तुमच्या CIBIL स्कोअरवर परिणाम होतो. चांगले CIBIL स्कोअर राखणे, तुम्ही कर्जासाठी अर्ज करा किंवा नसो, तुम्हाला तुमची संपूर्ण आर्थिक शिस्त राखण्यात मदत होते. ईएमआय आणि क्रेडिट कार्डची बिले वेळेवर भरणे अतिरिक्त

कर्ज न घेता किंवा मागील कर्ज फेडण्यासाठी क्रेडिट न घेता, जरी तुम्हाला ते परवडत असेल आणि तुमचा स्कोअर ते सक्षम करेल, भविष्यात कर्जाच्या सापळ्यासाठी परिस्थिती निर्माण करेल.

CIBIL आणि क्रेडिट स्कोअर मधील तुलना:-

क्रेडिट ब्युरो ट्रान्सयुनियन CIBIL स्कोर व्युत्पन्न करते. CIBIL हे क्रेडिट इन्फॉर्मेशन ब्युरो ऑफ इंडिया लिमिटेडचे संक्षिप्त रूप आहे. जरी भारतातील अनेक क्रेडिट ब्युरो क्रेडिट स्कोअर तयार करतात, तरीही बरेच लोक CIBIL ला प्राधान्य देतात, ज्याचे अनेक बँकांमध्ये सर्वाधिक वजन आहे. दुसरीकडे, क्रेडिट स्कोअर तुमच्या आर्थिक अहवाल कार्डासारखाच असतो, तुमच्या एकूण क्रेडिट आरोग्याच्या संख्यात्मक सारांशासह. भारतातील इतर क्रेडिट ब्युरो- Equifax, Experian आणि CRIF Highmark क्रेडिट स्कोअर तयार करतात.

भारतात CIBIL स्कोअर ३००-९०० च्या दरम्यान असू शकतो आणि ७५० च्या पुढे स्कोअर कर्ज किंवा क्रेडिट कार्ड मिळवण्यासाठी आदर्श आहे. क्रेडिट ऍप्लिकेशन्सचे विश्लेषण करताना, सावकार तुमचा अर्ज मंजूर करण्यापूर्वी आणि पुढे जाण्यापूर्वी तुमचा क्रेडिट स्कोअर आणि इतिहास तपासतो. त्यामुळे, तुम्ही चांगला क्रेडिट स्कोअर हायलाइट करू शकत नाही कारण तुमच्या क्रेडिट स्कोअरची गणना करण्यासाठी सर्व एजन्सींमध्ये विविध घटक असतात.

सिबिल स्कोअरची गणना कशी करावी ?

बँका आणि वित्तीय संस्था तुमच्या क्रेडिट अॅक्टिव्हिटीची माहिती मासिक क्रेडिट ब्युरोला कळवतात. तपशिलांमध्ये तुम्ही कार्यकाळात केलेली कर्जे किंवा क्रेडिट कार्ड परतफेड डेटा समाविष्ट आहे किंवा अंतिम मुदत पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाला आहे. अहवालात कर्ज, व्याजदर, कार्डची क्रेडिट मर्यादा आणि कर्ज खात्यांची स्थिती, लिखित किंवा बंद यासह नवीन अर्जाचा समावेश आहे. तपशीलवार माहितीचे तपशीलवार सांख्यिकीय मूल्यमापन केल्यानंतर, क्रेडिट ब्युरो CIBIL स्कोअरची गणना करतात. वेळेवर क्रेडिट पेमेंट केल्याने चांगले CIBIL स्कोअर मिळतात. तुमचे क्रेडिट स्कोअर जास्त असल्यास बँका आणि सावकार तुमचे कर्ज किंवा क्रेडिट कार्ड अर्ज त्वरित मंजूर करतील.

क्रेडिट ब्युरो CIBIL अहवाल कसे तयार करतात ?

CIBIL, भारतातील पहिली क्रेडिट माहिती फर्म, तुमच्या आणि व्यावसायिक संस्थांचे रेकॉर्ड गोळा करते आणि ठेवते, जसे की कर्ज आणि क्रेडिट कार्ड यांसारख्या क्रेडिटशी संबंधित व्यवहार. बँका आणि इतर वित्तीय संस्था दर महिन्याला क्रेडिट एजन्सींना अशी माहिती देतात. CIR (क्रेडिट इन्फॉर्मेशन रिपोर्ट) आणि स्कोअर डेव्हलपमेंट अशा व्यवहाराशी संबंधित तपशीलवार माहितीच्या मदतीने होते. जेव्हा तुम्ही तुमचा स्कोअर तपासता तेव्हा तुम्ही अचूक स्कोअर आणि CIBIL तयार केलेला अहवाल पाहू शकता.

पॅन आणि आधार कार्ड वापरून सिबिल स्कोअर तपासण्यासाठी पायऱ्या:-

तुमचा कायमस्वरूपी खाते क्रमांक क्रेडिट ब्युरोला तुमचे क्रेडिट रेकॉर्ड योग्यरित्या एकल करण्याची परवानगी देतो. म्हणून, तुमचा CIBIL स्कोअर तपासण्यासाठी तुमचा पॅन क्रमांक आवश्यक आहे. तुम्ही तुमचा सिबिल स्कोअर तपासत असताना, तुम्ही तुमचे कायम खाते क्रमांक कार्ड हातात ठेवू शकता आणि तुमचे नाव आणि जन्मतारीख तुमच्या पॅन कार्डवर नमूद केलेल्या तपशीलांशी जुळत असल्याची खात्री करू शकता. तुमचा CIBIL स्कोअर तपासण्यासाठी आणि Wish fin वर अहवाल देण्यासाठी तुम्ही खाली नमूद केलेल्या पायऱ्या फॉलो करू शकता.

१. अधिकृत विशफिन वेबसाइटला भेट द्या किंवा मोबाइल अनुप्रयोग डाउनलोड करा.
२. CIBIL स्कोर पर्यायावर नेव्हिगेट करा.
३. तुमचा कायम खाते क्रमांक आणि संपर्क तपशील प्रविष्ट करा.
४. पॅन कार्डवर नमूद केलेल्या तपशीलानुसार तुम्ही तुमचे नाव आणि जन्मतारीख टाकू शकता.
५. तुमचा CIBIL स्कोअर तपासण्यासाठी तुमची प्रविष्ट केलेली माहिती सबमिट करा.

वर नमूद केलेल्या चरणांचे अनुसरण करून, तुम्ही तुमचे पॅन कार्ड वापरून तुमचा सिबिल स्कोअर सहजतेने तपासू शकता. आधार कार्ड वापरून तुमचा CIBIL स्कोअर तपासण्यासाठी तुम्ही तुमच्या आधार कार्डमध्ये नमूद केलेल्या निवासाचा पत्ता वापरू शकता. तुमचा CIBIL अहवाल डाउनलोड करताना, तुम्ही अधूनमधून तुमच्या आधार कार्डवर नमूद केलेला पत्ता देऊ शकता.

व्हॉट्सअप वापरून तुम्ही सिबिल स्कोअर मोफत कसे तपासू शकता ?

आजकाल, तुम्ही तांत्रिक नवकल्पनांसह What's App च्या मदतीने तुमचा CIBIL स्कोर देखील तपासू शकता.

CIBIL स्कोअर तपासणे तुलनेने सोपे झाले आहे आणि मेटा-मालकीच्या इन्स्टंट मेसेजिंग प्लॅटफॉर्म WhatsApp वापरून स्कोअर तपासणे तुम्ही तुमच्या मित्रांशी बोलत आहात असे दिसते.

व्हॉट्सअप वापरून तुमचा सिबिल स्कोअर तपासण्यासाठीच्या पायऱ्या खालीलप्रमाणे आहेत:-

१. तुम्ही फोन नंबर ९१-८२८७१५११५१ वर मिस्ड कॉल देऊ शकता.
२. तुम्हाला तुमच्या मोबाईल नंबरवरील नंबरवरून एक WhatsApp संदेश मिळेल.
३. तुम्ही काही प्रश्नांची उत्तरे देऊ शकता, जसे की तुमचे नाव, कायम खाते क्रमांक, संपर्क तपशील इ. काही प्रश्नांची उत्तरे दिल्यानंतर, तुम्हाला तुमच्या चॅट बॉक्समध्ये तुमचा CIBIL स्कोर मिळेल.

तुम्ही तुमचा सिबिल स्कोअर मोफत कसा तपासू शकता ?

CIBIL स्कोअर तपासण्याची प्रक्रिया सोपी आणि जलद आहे. तसेच, तुम्ही काही शुल्क भरू शकता आणि अचूक CIBIL स्कोअर किंवा अंदाजे CIBIL स्कोअर विनामूल्य मिळवू शकता. CIBIL च्या अधिकृत पोर्टलला भेट देऊन आणि CIBIL मोबाइल ऍप्लिकेशन, बँका आणि तृतीय-पक्ष वित्त वेबसाइट डाउनलोड करून तुमचा CIBIL स्कोअर विनामूल्य तपासू शकता.

CIBIL चे अधिकृत पोर्टल

CIBIL वेबसाइटद्वारे CIBIL स्कोअर तपासण्यासाठीच्या पायऱ्या खालीलप्रमाणे आहेत:

1. CIBIL वेबसाइटला भेट दिल्यानंतर, तुम्ही तुमचा CIBIL स्कोर निवडू शकता.
2. तुम्ही तुमचा संपर्क तपशील, नाव, ओळखीचा पुरावा, जन्मतारीख, पिन इ. प्रविष्ट करू शकता.
3. संबंधित माहिती प्रविष्ट केल्यानंतर, तुम्ही निवडू शकता, स्वीकारू शकता आणि पुढे जाऊ शकता.
4. CIBIL मध्ये नोंदणीकृत तुमच्या मोबाईल नंबरवर तुम्हाला वन-टाइम पासवर्ड मिळेल. तुम्ही OTP टाकू शकता आणि सुरू ठेवा क्लिक करू शकता.
5. तुमचा CIBIL स्कोर तपासण्यासाठी तुम्ही पॅनेलवर क्लिक करू शकता.
6. अधिकृत CIBIL वेबसाइट तुम्हाला myscore.CIBIL.com वर पुनर्निर्देशित करेल आणि तुम्ही सदस्य लॉगिन पर्यायावर क्लिक करू शकता.
7. तुम्ही तुमच्या खात्यात पुन्हा लॉग इन करता तेव्हा तुम्ही तुमचा CIBIL स्कोर तपासू शकता

सिबिल मोबाईल ऍप्लिकेशन:-

CIBIL मोबाईल ऍप्लिकेशन वापरून तुमचा CIBIL स्कोर तपासण्यासाठीच्या पायऱ्या खालीलप्रमाणे आहेत:

1. तुम्ही तुमच्या मोबाईल फोनवर CIBIL ऍप्लिकेशन इन्स्टॉल करू शकता.
2. तुम्ही अर्जावर नोंदणी प्रक्रिया पूर्ण करू शकता.
3. तुम्ही नोंदणी प्रक्रिया पूर्ण केल्यानंतर, तुम्ही तुमच्या खात्यात लॉग इन करू शकता.
4. तुम्ही तुमचा CIBIL स्कोर तपासू शकता.

तृतीय-पक्ष वित्त वेबसाइट्स:-

तुम्ही थर्ड-पार्टी फायनान्स वेबसाइट वापरून तुमचा CIBIL स्कोर तपासू शकता. अनेक तृतीय-पक्ष फायनान्स वेबसाइट वापरण्यासाठी विनामूल्य आहेत आणि तुम्हाला अतिरिक्त शुल्क भरावे लागणार नाही,

परंतु वेबसाइट विश्वसनीय आणि प्रमाणीकृत असाव्यात. तृतीय-पक्षाच्या वेबसाइट्सचा वापर करून, तुम्ही तुमचा सिबिल स्कोअर तुम्हाला पाहिजे तेव्हा, तुम्ही कुठेही असाल आणि तुम्हाला तो किती वेळा पहायचा आहे ते तपासू शकता.

बँका आजकाल, काही बँका CIBIL स्कोअर आणि अहवाल तपासण्याची सुविधा देतात. काही बँका अतिरिक्त शुल्क आकारतात, तर काही मोफत सुविधा देतात.

CIBIL स्कोअर अनेक वेळा तपासल्याने तुमच्या अहवालावर परिणाम होतो का?

तुम्ही तुमचा CIBIL स्कोअर तपासल्यास, त्याचा स्कोअर किंवा अहवालावर परिणाम होणार नाही. तुमचा स्कोअर आणि रिपोर्ट तपासणे याला सॉफ्ट इन्कायरी म्हणतात आणि तुमच्या स्कोअरवर परिणाम होत नाही. काही लोक घाबरले असतील CIBIL स्कोअर नियमितपणे किंवा वारंवार तपासल्याने माहितीवर परिणाम होऊ शकतो. म्हणून, त्याचा अर्थ समजून घेणे आवश्यक आहे. तुमची क्रेडिट क्षमता निश्चित करण्यासाठी वित्तीय संस्था CIBIL चेकची विनंती करतात आणि तुम्ही तुमचे क्रेडिट हेल्थ तपासण्यासाठी तुमचा स्कोअर पाहू शकता.

जेव्हा तुम्ही बँक किंवा आर्थिक आस्थापनामध्ये कर्ज किंवा क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज करता, तेव्हा ते तुमच्या सहभागाशिवाय मूल्यांकन प्रक्रियेदरम्यान पार्श्वभूमीत चौकशी सुरू करतात. स्कोअर आणि अहवालावर अवलंबून, सावकार क्रेडिट कार्ड अर्जासाठी कर्ज मंजूर करायचे की नाही हे ठरवतात. अशा चौकशींना कठोर चौकशी म्हणतात.

जेव्हा तुम्ही कर्ज किंवा क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज करता तेव्हा सावकार अनैच्छिकपणे क्रेडिट तपासणी सुरू करतात. तुम्ही एकाच वेळी कर्ज आणि क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज केल्यास, तुमच्या CIBIL स्कोअर आणि अहवालावर वारंवार कठोर तपासणी केली जाईल, ज्यामुळे तुमचा स्कोअर आणि अहवाल खराब होऊ शकतो. तथापि, जेव्हा तुम्ही तुमचा CIBIL स्कोअर तपासता तेव्हा त्याचा परिणाम होत नाही. अशा प्रकारे, तुमची आर्थिक स्थिती तपासल्याशिवाय क्रेडिट कार्ड आणि कर्जासाठी अर्ज करणे उचित नाही. त्याऐवजी, तुम्ही कर्ज किंवा क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज करण्यापूर्वी तुमचे क्रेडिट हेल्थ पाहू शकता. तुम्ही तुमचा आर्थिक अहवाल पाहत नसला तरीही, सावकार कठोर चौकशी सुरू करू शकतात आणि तुम्ही अर्ज करता तेव्हा तुमचा स्कोअर तपासू शकतात, ज्यामुळे तुमच्या कर्ज मंजूरीची शक्यता आणि तुमचा स्कोअर कमी होतो.

तुमचा स्कोअर आणि अहवाल प्रभावित न करता तुम्ही तुमचा CIBIL स्कोअर विनामूल्य तपासू शकता. त्यामुळे, तुमचा स्कोअर कमी आहे की नाही हे तुम्ही सावकाराने पाहण्याआधी ठरवल्यास, समजा तो ७०० च्या खाली आहे. अशा परिस्थितीत, तुम्ही तुमचा स्कोअर सुधारण्यासाठी काम करू शकता. योग्य पावले उचलल्यानंतर आणि तुमचा स्कोअर वाढवल्यानंतर, तुम्हाला तुमच्या CIBIL स्कोअरबद्दल विश्वास

असेल तेव्हा तुम्ही कर्ज किंवा क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज करू शकता, ज्यामुळे मंजूरीची शक्यता वाढते आणि सावकारांकडून अनेक कठोर चौकशीचा धोका कमी होतो.

CIBIL स्कोअर जनरेट न होण्याची कारणे:-

कधीकधी, काही लोक प्रश्न विचारू शकतात की ते त्यांचे CIBIL स्कोअर का तपासू शकत नाहीत. हे अनेक कारणामुळे असू शकते. Trans Union CIBIL मधील सिस्टीम तुमच्या बँकिंग रेकॉर्डमध्ये नमूद केलेल्या माहितीच्या आधारे तुम्हाला आणि तुमचे रेकॉर्ड ओळखतात. तुम्ही बँका किंवा इतर वित्तीय संस्थांना खूप पूर्वी तपशील प्रदान केला होता. संपर्क तपशील, रोजगार स्थिती इ. वेळेनुसार बदलतात पण तुमच्या बँकिंग रेकॉर्डमध्ये अपडेट होत नाहीत. जेव्हा तुम्ही तुमचा CIBIL फॉर्म भरता, तेव्हा तुम्ही काहीवेळा तुम्हाला आठवू शकणारे नवीनतम तपशील टाकता.

समजा तुम्ही अशी माहिती प्रविष्ट केली आहे जी बँकिंग रेकॉर्डमध्ये नमूद केलेल्या तपशीलांशी जुळत नाही. अशावेळी, CIBIL तुमचा स्कोअर गोपनीयतेचे वैशिष्ट्य म्हणून दाखवत नाही कारण न जुळलेल्या माहितीमुळे तुम्हाला ओळखण्यात सिस्टम अयशस्वी ठरली. अशा परिस्थितीत, तुमच्या बँकिंग रेकॉर्डमधील तपशीलांची क्रॉस-तपासणी करणे आणि CIBIL शी संपर्क करणे चांगले आहे. विसंगती आढळल्यास, क्रेडिट ब्युरो तुम्हाला ते दुरुस्त करण्यात मदत करेल.

शून्य किंवा नकारात्मक CIBIL स्कोअरची कारणे

तुम्ही नवीन कर्जदार असल्यास, CIBIL चे शून्य, ऋण किंवा सिंगल अंकांचे स्कोअर पाहणे चिंताजनक असू शकते. तुमचा CIBIL स्कोअर कमी असल्यास कोणत्याही परिस्थितीत तणाव किंवा काळजी करण्याची गरज नाही कारण तुम्ही योग्य पावले उचलू शकता आणि तुमचे गुण सुधारण्यासाठी कठोर परिश्रम करू शकता. CIBIL स्कोअर जसे की शून्य किंवा एकल अंक हे सूचित करू शकतात की तुम्ही नवीन कर्जदार आहात, तुमचा कोणताही क्रेडिट इतिहास नाही किंवा अक्षम आहात. शून्य CIBIL स्कोअर कोणताही इतिहास किंवा कर्जदार दर्शवत नाही आणि कर्जदाराचे रेकॉर्ड शोधू शकले नाहीत. -१ चा CIBIL स्कोअर तुमचा क्रेडिट इतिहास लागू नाही असे दर्शवतो. हे अयोग्य क्रेडिट रेकॉर्ड देखील हायलाइट करू शकते, किंवा सहा महिन्यांपेक्षा कमी उपलब्ध रेकॉर्ड गुण निर्माण करण्यासाठी अपुरे आहेत. CIBIL स्कोअर एक ते पाच दरम्यान बदलतात, नवीन कर्जदाराला कर्ज देताना कर्जदात्याला किती जोखीम येऊ शकते यावर प्रकाश टाकतो. पाच म्हणजे कमी जोखीम आणि एक म्हणजे जास्त जोखीम.

तुमचा सिबिल स्कोअर वाढवण्याचे मार्ग:-

चांगले CIBIL स्कोअर हे चांगल्या आरोग्यासारखेच असतात, ज्यामध्ये चढ-उतार नसतात परंतु कोणतीही कमतरता नसते आणि तुम्ही क्रेडिट मिळवणे किंवा न वापरणे हे दुय्यम ठरते. हे आपल्याला आवश्यक असल्यास आणि जेव्हा निरोगी क्रेडिटमध्ये प्रवेश प्रदान करते, जे आश्वासक आहे. हे तुमच्या आर्थिक पर्यायांना नवसंजीवनी देते आणि तुम्हाला चांगल्या आर्थिक सवयी विकसित करण्यात मदत करते.

तुमचे CIBIL स्कोअर वाजवी असल्यास, ते तुम्हाला कर्ज किंवा क्रेडिट कार्डवर सर्वोत्तम डील मिळविण्यात मदत करतील. भारतात, नॉन-बँकिंग वित्तीय कंपन्या आणि बँका तुमचा सिबिल स्कोअर चांगला असेल तरच तुमच्या अर्जावर विचार करतील. तुमचा CIBIL स्कोअर वाढवण्याचे मार्ग खालीलप्रमाणे आहेत:-

१. तुम्ही तुमची क्रेडिट कार्ड बिले वेळेवर भरू शकता आणि नेहमी अंतिम मुदत पूर्ण करू शकता. तुम्ही तुमच्या EMI पेमेंटला कोणत्याही कारणास्तव उशीर करणार नाही याची खात्री करू शकता. तुमच्या कर्जाची परतफेड करणे आणि क्रेडिट कार्डची बिले वेळेवर भरणे तुमच्या क्रेडिट शिस्तीचे वर्णन करेल आणि तुमची परतफेड करण्याची क्षमता स्थापित करेल.
२. तुमची देय रक्कम जितकी जास्त असेल तितका तुमच्या CIBIL स्कोअरवर परिणाम होईल. चांगल्या CIBIL स्कोअरमध्ये CUR महत्त्वाची भूमिका बजावते. तुमचा क्रेडिट युटिलायझेशन रेशो कमी ठेवण्याचा सल्ला दिला जातो. जेव्हा तुम्ही तुमची थकबाकी वेळेवर फेडता तेव्हा ते तुमचे क्रेडिट युटिलायझेशन रेशो कमी ठेवण्यास मदत करेल.
३. जेव्हाही तुम्ही कर्ज किंवा क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज पाठवता, तेव्हा तुमचा अर्ज मंजूर किंवा नाकारल्याबद्दल तुमच्या CIBIL अहवालावर कठोर चौकशी केली जाईल. मूल्यांकनादरम्यान, तुमचा CIBIL स्कोअर काही गुणांनी कमी होऊ शकतो, परंतु तो परत येईल. जरी एका कठोर चौकशीचा तुमच्या CIBIL अहवालावर परिणाम होणार नसला तरी, एकाधिक कर्जे किंवा क्रेडिट कार्डसाठी त्वरीत अर्ज केल्याने तुमचा CIBIL स्कोअर कमी होऊ शकतो. मागील कर्ज फेडण्यासाठी तुम्ही क्रेडिटसाठी अर्ज पाठवणे टाळू शकता; अन्यथा, तुम्ही कर्जाच्या सापळ्यात पडू शकता.
४. तुम्ही तुमचा CIBIL अहवाल अनेकदा तपासू शकता. तुमच्या अहवालात तुम्हाला तुमच्याशी संबंधित कोणतीही चुकीची किंवा खोटी माहिती आढळल्यास, तुम्ही ताबडतोब संबंधित अधिकाऱ्यांना कळवू शकता कारण अयोग्य तपशील तुमच्या CIBIL स्कोअरला नकारात्मकरित्या बाधित करू शकतात. नमूद केलेली माहिती अचूक आणि अद्ययावत आहे याची तुम्ही खात्री करू शकता.
५. काही लोक CIBIL अहवालातून जुनी खाते माहिती हटवू शकतात जेणेकरून ती चांगली दिसावी. अशी माहिती अबाधित आणि अद्ययावत ठेवणे हा सर्वोत्तम पर्याय आहे; असे तपशील न काढणे अत्यंत उचित आहे. तुम्ही पूर्वीची आणि निष्क्रिय खाती हटवल्यास, त्यामुळे तुमचा CIBIL स्कोर कमी होईल. तुमच्याकडे तुमच्या जुन्या खात्याशी संबंधित परतफेडीचा चांगला इतिहास असल्यास, तुम्ही तो ठेवावा, ज्यामुळे चांगले CIBIL स्कोअर मिळतील. जर तुम्ही तुमची थकबाकी वेळेवर परत केली, तर तुम्ही ती तुमच्या अहवालात ठेवू शकता कारण ते तुमचे गुण वाढविण्यात मदत करेल.
६. जर तुमचा क्रेडिट इतिहास नसेल आणि तुम्ही नवीन कर्जदार असाल, तर तुम्ही कर्जाची छोटी रक्कम किंवा प्राथमिक क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज करू शकता आणि थकबाकी आणि क्रेडिट कार्ड बिल वेळेवर भरू शकता. तुमचा CIBIL स्कोअर वाढवण्यात मदत होईल. तुम्हाला एखादे उत्पादन आवश्यक

नसले तरीही तुम्ही ँट्री लेव्हलवर निवड करू शकता कारण तुम्हाला कुठेतरी सुरुवात करणे आवश्यक आहे आणि तुम्हाला आर्थिक सहाय्याची आवश्यकता असताना तुम्हाला शून्य CIBIL स्कोरसह अडकणे टाळायचे नाही. कर्ज किंवा क्रेडिट कार्डची शहाणपणाने निवड करणे आणि उच्च क्रेडिट मर्यादेसह वाहून जाणे टाळण्याचा सल्ला दिला जातो. सकारात्मक परतफेडीचा नमुना तयार करण्यासाठी नियमितपणे देय देण्यासह, तुम्ही पुरेसे व्यवस्थापित करू शकता असे काहीतरी निवडू शकता. तुमचा CIBIL स्कोअर वाढत असताना तुम्ही तुमच्या करिअरसारख्या मोठ्या गोष्टींकडे वळू शकता.

चांगले CIBIL स्कोअर टिकवून ठेवण्याचे महत्त्व:-

CIBIL स्कोअर महत्त्वाचे आहेत कारण बँका किंवा सावकार अहवालावर अवलंबून कर्ज किंवा क्रेडिट कार्ड अर्ज मंजूर किंवा नाकारतात. तुमचे CIBIL स्कोअर तुमच्या वतीने कर्जदारांशी बोलतात. काही बँका उच्च CIBIL स्कोअरची शिफारस करतात आणि इतर कमी CIBIL स्कोअरसह तुमचे कर्ज किंवा क्रेडिट कार्ड अर्ज मंजूर करू शकतात. तुमचा अर्ज स्वीकारणारे बँका किंवा सावकार तुम्हाला उच्च-व्याजदरांसह लहान कर्ज देऊ शकतात.

